

בולי „מנוף ישראל" (VII)

Israel Landscapes Stamps (VII)

175

15.10.74

ה ש י ר ו ת ה ב ו ל א י

ירושלים, תל אביב-יפו, חיפה, טבריה, נתניה
באר שבע, נ.ת. לוד, אשקלון, רחובות, נהריה

PHILATELIC SERVICES

TEL AVIV - YAFO • ISRAEL

הערבה המשתרעת מקצהו הדרומי של ים המלח עד אילת, היא חלק מן השקע הסורי אפריקני. אורכה של הערבה, השוממה והמדברית בחלקה הגדול, 165 ק"מ ורוחבה מגיע עד 20 ק"מ. היא מפרידה בין שטחה של ממלכת ירדן במזרח לבין שטח ישראל במערב. בצד הירדני מתנשאים צוקים תלולים של אבן חול נובי אדומה לרוב, שהעניקה לחבל ארץ זה את שמו — הלא הוא אדום — בצד המערבי המדרונים מתונים יותר ורב גוניים בצבעם, בצורתם ובמבנם.

עמק הערבה מתחלק לאזור הצפוני, לאזור המרכז ולאזור הדרומי. בכל אזור ואזור מצויים כמה מעיינות, שנודעת להם חשיבות מיוחדת בחבל ארץ זה, בעל האקלים החם והיבש, שבו כמות הגשם השנתית הממוצעת אינה עולה על 40 מילימטר. כללית אפשר לומר, שככל שהמעיינות קרובים יותר לים המלח, מימיהם ומי השטפונות החורפיים מלוחים יותר, ואילו ככל שגעים דרומה, הם מתוקים והולכים. ישראל השכילה לעשות שימוש טוב במקורות המים המוגבלים של הערבה והעמידה אותם לרשותם של יישובי הקבע ושל ההתנחלויות. המוסדות הלאומיים השונים עשו מאמצים רבים לעודד הקמתם של יישובים כאלה, ובמיוחד יישובים חקלאיים. אפילו באזור הצפוני, מקום שם שוררים אולי התנאים האקלימיים הקשים ביותר, הוקם בשנת 1961 קיבוץ נאות הכיכר שחבריו התמחו בגידול בקר ואף הצליחו לגדל דקלים על ידי השקיה במי מעין מלוחים מאוד.

במרכז הערבה נמצא עין חצבה, מעין עשיר-מים ונווה מדבר פורה. מניחים שהנווה שוכן מעל ימה תת-קרקעית רחבת-ידיים, שטרם נחשפה. למקום יש הסטוריה משלו, הקשורה לתקופות הכיבוש של הנבטים של הרומאים ושל הביזנטים, כעת עומד שם כפר בשם חצבה, שהוקם לפני למעלה מעשר שנים. באר צופר, לא הרחק מן המעין של באר צופר, הוא יישוב נוסף במרכז הערבה, שנוסד על-ידי אחד מגרעיני נח"ל.

מכרות הנחושת של תמונע, מהווים אחד ממרכזי המשיכה של דרום הערבה, מקום שם מצליחה שורה של יישובים משגשים להפרות מחדש את האדמה המזונחת מכבר. החדש שבהם הוא קבוץ כתורה, שטרם הספיק לחוג את יום הולדתו הראשון, אילות, קיבוץ יוטבתה עתיר-המים, שנוסד עוד ב-1951, באר אורה שהוקם מה ב-1950 וקיבוץ גרופית, שחבריו התיישבו בו ב-1971 וכבר הספיקו לתרום את חלקם לש

אחרי תקופת שלטון ארוכה של האדומים, שהצליחו לכבוש את הארץ חזרה במאה השמינית לפנה"ס, השתלטו עליו הנבטים. הם נצלו את מקורות המים השונים בערבה, פיתחו פעילות חקלאית וטיפחו את המסחר. הרומאים והביזנטים, שבאו אחריהם, המשיכו באותה מדיניות, אך לאחר כיבוש הארץ בידי הערבים, בשנת 638 לספירה, החלה הערבה, כארץ ישראל כולה, להתנוון. רק בעיקבות התחדשותן של הדבקות והיוזמה היהודית שוב יש סיכוי כי "ותגל ערבה ותפרח כחבצלת". (ישעיהו לה, 1).

שפת הים בדרומה של אילת מעניינת היא ושוקקת חיים. כאן משליכות את עוגן אניות מסוגים ומגדלים שונים. מכאן מפליגות ספינות משא, המובילות חומרי גלם ומוצרים מוגמרים דרך מיצרי אילת ומצרי טירן אל ים סוף ומעבר לו, אל שוקי העולם הגדולים. לכאן מגיעות מיכליות הדלק רבות-הקיבול, המביאות גפס לשם עיבוד בבתי הזיקוק. אינן חסרות גם סירות המפרש שמפרשיהן מוסיפים צבע לתמונה המצטיירת מול תכלת הרקיע וכחול הים. לא הרחק מן האזור המסחרי שטות ספינות בעלות קרקעיות זכוכית, המשיטות את המטיילים מעל עולם קסום של אלמוגים ושל דגה טרופית רבת-צורות ורבגונית להפליא. הצלילה במים בעזרת ציוד מתאים – מקרבת אליך עוד יותר את פלאי הטבע הללו.

דרומה מכאן לאורך שפת הים, מול חוף האלמוגים, הולכים ומוק-מים בתי מלון משוכללים, אחרי שהושלמה לא מכבר סלילתו של הכביש, המתמשך לאורך דרב-אליחאג', הנתיב שבעבר היה משמש את עולי הרגל המוסלמים בדרכם למכה. במרחק לא רב מכאן, יותר פנימה, בואדי טואבה השומם, נתגלו כתבות יווניות ונבטיות וכן מנורה וסמלים יהודיים אחרים חקוקים בסלע, עדות לכך, שבדרך זו היו עוברות השיירות בזמן העתיק.

סמוך מאוד מעבר לקו הירוק משתרע חוף טבא רחב הידיים והחולי, שלפנים היו בו עמדות קדמיות של הצבא המצרי. קצת הלאה מזה, מתגלות חורבותיה של המצודה שעל אי האלמוגים, הידוע גם בשמו "ג'זירת פרעון" (אי פרעה) והנה מפרץ קטן, "המפרץ הנעלם" שזכה לכינוי "פיורד". סמוך ל"פיורד" נמצא אגם מים חמים, הקרוי בירכת אסיא – תופעה נדירה, שדוגמתה אינה מצויה אלא מקומות מועטים בעולם.

מיוחד מהווה רובע האמנים, שבו יוצרים למעלה מחמישים ציירים ופסלים. סמוך לרובע האמנים נמצא המוזיאון לאומנות ע"ש גליצנשטיין, אך צפת מתגאה במוזיאון נוסף, המוקדש לנושא הדפוס, כי בעיר הזאת הודפס בשנת 1578 הספר הראשון בשפה העברית בארץ הקודש.

בתקופת בית שני שימשה צפת אחת מגבעות המשוואות, שהעבירו את הבשורה על חידוש הלבנה, שנמסרה מירושלים. כשהכריזו יהודי הגליל בשנת 66 לספירה על הצטרפותם להתקוממות נגד הרומאים, ביצר אותה המצביא וההסטוריון יוסף בן מתתיהו. שרידי המצודה העתיקה שהקים הם חלק מהגינה שעל פיסגת הגבעה, במרכז העיר.

אחרי חורבן בית שני עברו לגור בצפת משפחות רבות ידועות-שם של תלמידי חכמים. עד מהרה צמחה כאן עדה יהודית ניכרת, שהתקיימה במשך כמה מאות שנים. הצלבנים הפכו את העיר למבצר חשוב, שבה התגוררה אוכלוסיה מבוססת היטב, שהיתה בחלקה יהודית. לאחר כניעת העיר לצלאח-א-דין בשנת 1188 ועד לכיבושה בידי השולטן בייברס, עבר השלטון על צפת לסירוגין ממוסלמים לנוצרים.

בייברס עשה את צפת לבירת הגליל, והתפתחות זו הפיחה בעיר חיים חדשים. מספר רב, יחסית, של יהודים חזר והתישב בה, והצטרפו אליהם יהודים מספרד, שנמלטו מרדיפות האינקבויזציה וכן יהודים ממזרח אירופה, שהתחקו על עיקבות מורשתם.

במאות השש-עשרה והשבע-עשרה הפכה צפת למרכז של למדנות ושל תורת הנסתר. הנציחו את שמה שמות נודעים, כגון: המקובל ר' יצחק לוריא (האר"י הקדוש), ר' יוסף קארו המלומד והמפרש, בעל "השולחן ערוך" ואחרים, גם הם נודעים בתהילתם.

בד בבד עם התרופפותו של המינהל התורכי החלה לרדת חשיבותה של צפת. לא היה בכוחם של התורכים לשמור על החוק ועל הסדר, והארץ הפכה טרף לכנופיות שודדים. המלאכה והמסחר הלכו והצטמצמו ורעידת האדמה הנוראה, שפקדה את העיר בשנת 1833 ושבה ניספו למעלה מ-4,000 נפש, היתה מהלומה כבדה ביותר לעיר ולתושביה.

בפרוץ מעשי האיבה ב-1948 מנתה אוכלוסית העיר כ-12,000 ערבים וכ-1,500 יהודים. על אף אי-השוויון המכריע לכאורה

הבולים צוירו ע"י: רולי - ג. רוטשילד וז

נאלצו הערבים להפסיק את התקפתם ולנוס על נפשם. מאז החל התהליך הבלתי-פוסק של התפתחות העיר. כיום מתגוררים בצפת 14,000 יהודים וצפוי לה עתיד, שאפשר להשוותו אך ורק לימי הזהר של המאות השש-עשרה והשבע-עשרה, כי בהתאם לתכניות שעובדו, אמורה העיר ליהפך למרכז העירוני של הגליל כולו.

ס. מ.

in the city's annals — the Cabbalist Rabbi Isaac Lurie, popularly known as Ha'Ari; Rabbi Joseph Caro, scholar and interpreter of the Law, who wrote the "Shulchan Aruch" or the "Set Table"; and others equally illustrious.

As Turkish administration grew weaker, Safed's eminence declined. The Turks were unable to maintain law and order, and the country became a prey to marauding bands. Trade and commerce diminished, and the catastrophic earthquake of 1837, resulting in the death of over 4,000 souls, was a setback from which the town never recovered.

At the outbreak of the 1948 hostilities some 12,000 Arabs and 1,500 Jews were living in Safed. Despite these overwhelming odds, the Arabs were forced to abandon their initial attack and run away, and since then the town has made steady progress. Today, thriving Safed has an ever-increasing population of 14,000 Jews, and is entering a period comparable only to the prosperous days of the sixteenth and seventeenth centuries, for plans are in hand to develop the town and make it the urban centre of the whole of Galilee.

Sylvia Mann

ruined castle-citadel on "Coral Island", also called "Jezirat Farun" — "Pharaoh's Island" — can be seen; then the tranquil inlet known as the "Fjord." Close by the Fjord is the hot water pool Birket Assia — a rare phenomenon found only in a very few other places in the whole world.

Safed is one of Israel's four Holy Cities, the others being Jerusalem, Tiberias and Hebron. Situated in Upper Galilee, on a hilltop nearly 900 metres above sea level, it looks out upon a breathtaking vista stretching from the Sea of Galilee to the snowy peak of Mount Hermon.

A favourite holiday resort, Safed's quaint winding lanes and mediaeval synagogues, combined with its comfortable hotels and friendly guest-houses, have made it a magnet for summer visitors. A major attraction is the Artists' Colony, where more than fifty sculptors and painters have their studios. The Glienstein Art Museum adjoins the colony, and Safed also boasts a second museum commemorating 400 years of printing, for it was here, in 1578, that the first Hebrew book was printed in the Holy Land.

During Second Temple times Safed was one of the Beacon Hills which passed on the tidings of the birth of the New Moon, given out from Jerusalem. When the Jews of Galilee joined the revolt against the Romans in 66 CE, Josephus Flavius, historian and military commander, fortified Safed. The remains of his ancient citadel are incorporated in the hillcrest park in the town centre.

After the fall of Jerusalem, Safed became the home of many notable and learned families, and a considerable Jewish community grew up which lasted for centuries. The Crusaders transformed it into an important stronghold with a well-established civilian population, partly Jewish. However, from 1188 when it surrendered to Saladin until its final conquest by Mameluke sultan Beybars, Safed shuttled between Moslem and Christian rule.

Beybars made Safed the capital of Galilee, and eventually the town revived. Jews returned there in comparatively large numbers, and were joined by Spanish refugees fleeing the Inquisition, and by immigrants from Eastern Europe seeking their Jewish heritage.

The sixteenth and seventeenth centuries saw Safed blossoming as a centre of learning and mysticism. Famous names appear

Past and present mingle in this strange, torrid strip of land with a total area of some 800 thousand dunams of which, under proper care, thousands of dunams might be restored to productivity. King David conquered it from the Edomites, then both he and Solomon his son used it as a trade route to their port of Elat.

After a long period of Edomite rule — it was taken back by them in the eighth century BCE — the Nabateans came into power and developed the Arava conserving its water resources, planting, and promoting commerce. The Romans, then the Byzantines, continued the same policy, but with the coming of the Arabs in 638 CE, the Arava, like most of Palestine, declined. Only with the renewal of Jewish faith and enterprise did the barren Arava again begin to "blossom as the rose."

(Isaiah 35:1)

The shoreline south of Elat pulsates with interest and activity. Here is the port area, where ships of many types and sizes, flying a variety of foreign flags, ride at anchor. Here are cargo boats, carrying raw material and finished goods through the Gulf of Eilat, through the Straits of Tiran, into the Red Sea, and beyond to the great markets of the world.

Here are the capacious tankers bringing crude oil — the lifeblood of every modern nation — to be processed in the Haifa refineries. Here, too, are sailing boats, their bright-hued sails painting a gay picture against the blue sky and even bluer sea, while a little way from the commercial sector, glass-bottomed boats take visitors over a fairyland of corals and fantastically formed tropical fish. By snorkelling or skin-diving — for which the proper equipment is essential — a closer look may be obtained of these natural wonders.

Southward down the coast, opposite the Coral Beach, comfortable hotels are rising in the wake of the recently built motorway, once the Darb el Haj — the Moslem pilgrim road to Mecca. Incidentally, a short distance inland from here, along bleak Wadi Tueba, rock peckings of Greek and Nabatean writing and of a menorah and other Jewish symbols have been discovered, proof that the ancient caravan routes passed along the self-same path.

Just beyond the former green line boundary is the wide, sandy Taba Beach, formerly the site of an Egyptian outpost. Soon the

The Arava, extending from the southernmost tip of the Dead Sea to Eilat, is part of the Great Rift Valley. Cutting through walls of rock, this bleak, semi-desert canyon, 165 kilometres long and up to 20 kilometres in width, separates Jordanian territory on the east from that of Israel on the west. Red Nubian sandstone forms the bulk of the steep cliffs on the Jordanian side, giving the land its ancient name of Edom — in Hebrew, red — while on the west, the gentler slopes are far more varied in colour, shape and structure.

Three natural divisions — Northern, Central and Southern — make up the Arava valley. Each section has a number of springs, which are extremely important in this area with an average annual rainfall of only 40 millimetres and a hot, dry climate. Generally speaking, the springs nearer the Dead Sea and its winter overflow tend to be more saline, while those further south are progressively sweeter.

Israel has made good use of its limited water resources in the Arava, utilizing them for permanent settlements and temporary camps. Superhuman efforts have been made by national bodies to encourage such settlements, particularly those engaged in agriculture, in sharp contrast to Jordan, which does not have one single village in its part of the Arava. Even in the northern section, with perhaps the most difficult climatic conditions, the colony of Neot Hakikar was established in 1961. Its members specialize in cattle raising, and have also succeeded in growing date palms irrigated by highly brackish spring water.

Ein Hatzeva, a copious spring and luxuriant oasis in the Central Arava, is believed to be located on a huge underground lake, as yet untapped. It has its own special history of Nabatean, Roman and Byzantine occupation, and today a village called Hatzeva, already ten years old, has arisen nearby. Also in the Central Arava is Be'er Tzofar, close to the spring of Be'er Tzofar, where Nahal — Israel's Pioneer Fighting Youth — have founded a group.

King Solomon's copper mines, now re-activated at Timna, are an exciting part of the Southern Arava, where several thriving units are bringing fertility back to the long-neglected soil. Most recent is Kibbutz Ketura, less than a year old, while water-rich Yotvata, founded in 1951, Be'er Ora, set up in 1950, Eilat in 1962, and Grofit, started in 1971, have all added their unstinted labour and social ideals to the prosperity of the Arava.